MUZYKA LITURGICZNA W UROCZYSTOŚCIACH PARAFIALNYCH

Wytyczne Komisji ds. Muzyki Kościelnej i Śpiewu
Archidiecezji Wrocławskiej

I. Wprowadzenie

Dla każdej wspólnoty parafialnej uroczyste celebracje Triduum Paschalnego, odpustu parafialnego, mszy pasterskiej w Boże Narodzenie, uroczystości Najświętszego Ciała i Krwi Pańskiej, Pierwszej Komunii, Bierzmowania, wizytacji kanonicznej, prymicji itp. są wydarzeniami szczególnymi uwielbienia Boga i uświęcenia wiernych.

Niniejszy dokument został opracowany na podstawie dokumentów Kościoła Katolickiego dotyczących muzyki w liturgii, a są to:

- Konstytucja o liturgii świętej „Sacrosanctum concilium”,
- Instrukcja o muzyce kościelnej „Musicam sacram”,
- Ogólne wprowadzenie do Mszału rzymskiego 2002 r.,
- Wskazania Episkopatu Polski po ogłoszeniu nowego wydania Ogólnego Wprowadzenia do Mszału rzymskiego 2005,
- Instrukcja Konferencji Episkopatu Polski o muzyce kościelnej 2017.

Muzyka liturgiczna w uroczystościach liturgicznych musi być szczególnie pieczołowicie dobrana i bardzo dobrze wykonana, aby właściwie spełniła swoje zadanie. Nie może być tu śpiewów służących zaprezentowaniu się poszczególnych zespołów działających w parafii, bo priorytetem jest wspólna celebracja.

Zauważalny jest problem zawłaszczania poszczególnych uroczystości przez grupy parafialne z ich specyfiką muzyczną lub podzielenia śpiewów pomiędzy parafialne zespoły celem zaprezentowania ich ogółowi parafian. Jest to fałszywe podejście. Do tego celu służą różnego rodzaju koncerty i festyny.

II. Przygotowanie śpiewów na uroczystości parafialne

1. Zaplanowaniem śpiewów na uroczystość parafialną zajmuje się organista, który w parafii jest osobą najbardziej kompetentną od strony liturgicznej i muzycznej.

2. Nie jest rzeczą dopuszczalną, żeby organiście były narzucane występy innych osób czy zespołów, które organista uważa za niewłaściwe ze względu na repertuar lub poziom wykonawczy.

3. Wszystkie osoby i zespoły muzyczne angażujące się w muzykę w parafii powinny z wyprzedzeniem złożyć propozycję organiście, jakie śpiewy chcą i mogą wykonać. Organista ocenia możliwość ich wykonania mając świadomość wszystkich norm i przepisów kościelnych oraz poziomu wykonawczego osób i zespołów.

4. Organista powinien inspirować zespoły muzyczne działające w parafii oraz wszelkie osoby wykształcone muzycznie do przygotowania odpowiednich śpiewów na uroczystości parafialne.

5. Zgodnie z przepisami oraz duchem wspólnej celebracji nie należy całkowicie eliminować śpiewu wiernych z liturgii na rzecz występów artystycznych solistów i zespołów. Jest możliwość wykonywania wspólnie śpiewu przez chór i wiernych lub przez scholę i wiernych. Szczególnie śpiew na wejście powinien być wykonany przez całe zgromadzenie liturgiczne. Bardzo dobre efekty w tym zakresie przynoszą opracowania śpiewów na chór lub scholę, których górny głos może śpiewać całe zgromadzenie liturgiczne. Także śpiew naprzemienny kolejnych zwrotek przez wiernych oraz chór lub scholę zasługuje na uznanie.

6. Psalm responsoryjny jest ważnym elementem Liturgii Słowa. Jest także proklamacją Słowa Bożego jak czytania czy Ewangelia. Stąd w dokumentach Kościoła jest nakaz, aby wykonywała go jedna osoba, gdyż gwarantuje to najlepszą wyrazistość tekstową i powoduje skupienie wiernych na treści psalmu. Niedopuszczalne jest śpiewanie psalmu na dwa lub więcej głosów. Nie jest to bowiem występ muzyczny ale proklamacja tekstu melodycznie. Można delikatnie akompaniować na organach psalmiście lub wykonać zwrotki bez akompaniamentu. Bardzo złą praktyką jest towarzyszenie murmurando przez zespół śpiewaczy.

7. Niedopuszczalne jest używanie w liturgii instrumentów perkusyjnych pod żadną postacią. Jest to bowiem obce naszej kulturze dla właściwego skupienia i powagi, jaką cechuje celebracja liturgiczna. Także wymieniane w dokumentach Kościoła zabronione instrumentarium nie służy właściwej postawie wewnętrznej wiernych, koniecznej do głębokiego przeżycia Świętej Liturgii i dlatego nie powinno mieć miejsca. Rozrywkowe potraktowanie Liturgii jako radosnego uwielbienia ewidentnie spłyca doświadczenie Liturgii i przenosi się na spłycanie wymagań wiary. Doświadczenia ostatnich czterdziestu lat używania w liturgii muzyki niby bardziej właściwej dla dzieci i młodzieży już pokazują, że tego pokolenia prawie nie ma w kościele, a ich wspomnienia z tamtego okresu dzieciństwa i młodości oscylują wokół zabawy w kościele, która z wiekiem się skończyła i nie zbudowała głębszej relacji z Bogiem i Kościołem.

8. Pierwsza Komunia dzieci oraz Bierzmowanie młodzieży nie powinno być związane z występami muzycznymi rówieśników z infantylną muzyką religijną.
To są głębokie celebracje Sakramentów Świętych i konieczny jest dobór właściwej muzyki liturgicznej. Doświadczenia wielu organistów pokazują, że dzieci i młodzież bardzo chętnie śpiewają z organami. Jest to instrument dużo bardziej elastyczny w tempie, barwie, harmonii niż gitara czy keyboard. Jednocześnie dźwięk organów bardzo pomaga w skupieniu i modlitewnej zadumie, której dzieci i młodzież potrzebują, aby w świątyni odejść na chwilę od hałasu świata zewnętrznego.
Zbyt łatwo zgadzamy się na muzykę infantylną w liturgii, co także przekłada się na odchodzenie wielu młodych od uczestnictwa w liturgii.

III. Rola organisty, kantora i organów piszczałkowych w celebracji liturgicznej

1. Trzeba zadbać, aby organy piszczałkowe były wiodącym instrumentem muzycznym podczas uroczystej celebracji.
Zastępowanie prawdziwych organów elektronicznym zamiennikiem wykształca u wiernych przekonanie, że można grać na wszystkim. Szczególnie jest to widoczne u dzieci i młodzieży, które chcą używać instrumentów elektronicznych skoro jest to norma podczas każdej celebracji w parafii. Konsekwencją takiego stanu rzeczy jest brak

zainteresowania kształceniem na organistę młodych ludzi, bo tylko zachwyt nad pięknem brzmienia i wyglądu organów piszczałkowych może ich skłonić do podjęcia kształcenia w grze na organach, aby potem służyć wspólnocie parafialnej. Dlatego należy na poziomie parafialnym zachęcać muzycznie utalentowanych młodych ludzi, aby podjęli kształcenie w dziedzinie liturgicznej gry na organach. Brak organistów spowoduje ogromne zubożenie liturgii i przyczyni się do jeszcze mniej licznego uczestnictwa wiernych we mszach św. i nabożeństwach.

2. Należy podjąć kształcenie kantorów. Doświadczenie pokazuje, że jeśli w danej wspólnocie parafialnej brakuje organisty albo służy on na nielicznych mszach św., to śpiewy intonuje celebrans lub przypadkowy wierny. W każdej parafii można znaleźć kilka osób o zdolnościach wokalnych, które po zaliczeniu kursu na kantora, mogą na właściwym poziomie poprowadzić śpiew podczas celebracji liturgicznych zarówno z organistą, jak i bez organisty. Brak zachęty do kształcenia na kantorów powoduje brak takich osób, wtedy alternatywą dla nieobecności organisty jest zespół muzyczny z wątpliwym muzycznie i liturgicznie repertuarem oraz instrumentarium.

IV. Podsumowanie

Powyższy dokument służy przypomnieniu kapłanom i wiernym znaczenia muzyki w liturgii, szczególnie w przypadku celebracji uroczystości parafialnych.

Spostrzeżenia w nim zawarte oparte są na wymienionych we wprowadzeniu dokumentach kościelnych, a wynikają z doświadczeniu wielu organistów i wiernych. Brakuje bowiem refleksji, jak stan muzyki liturgicznej w parafii wpływa na odchodzenie wielu katolików od regularnego uczestnictwa we mszach świętych. Jest bowiem we wspólnotach parafialnych wielu muzyków różnych specjalności, ale też wielu wrażliwych ludzi na piękno muzyki i piękno liturgii, którzy powinni współuczestniczyć w ubogacaniu wspólnej parafialnej uroczystości. Są oni jednak pomijani na rzecz amatorskich występów gitarowo-wokalnych lub keyboardowych.

Niech czas Synodu Archidiecezji Wrocławskiej będzie także okazją do refleksji w tym zakresie.

Dokument zatwierdził dnia 12 maja 2025 r.

+ Józef Kupny
Arcybiskup Metropolita Wrocławski